

SCHERINGA. Huizen: HOGERHEIDE. Huizum: VAN DER TOL. Jipsinghuizen: JAXON DEELMAN. Kampen: TEN KATE. Katwijk: VAN DER MAADEN. Koudekerke: DE VRIES. Koudum: Fam. HOEKSTRA. Lochem: Mej. VAN LUTTERVELD. Marken: de heer SLAGTER. Middelharnis: VAN DAM. Middenbeemster: PORTE. Neer: VAN RATINGEN. Neerlangbroek: VAN COOTEN. Nieuw- en Oud-Vossemeer: VAN DER MALE, AMPT. St. Odilienberg: VERBEEK. Petten: BAKKER. Purmerend: VAN DEN HOORN. Ridderkerk: VAN DE WAAL. Rotterdam: KORTLANDT, VAN WALSUM. Rijssen: SNATER. Schagen: STRUYF. Schoorl: SMIT. Serooskerke: VIERGEVER. Sloodorp: HAZELOOP. Sluis: BAKKER. Sneek: VAN HOUT. Spakenburg: BLOKHUIS. Terzool: DIJKSTRA. Tzummarum: HINDRIKS. Utrecht: BOER, ESHUIS, FERWERDA, MÖRZER BRUYNS, RINKEL, N.P.V. Groep 4. Ulrum: MANSHOLT. Vaals: VAN GOOL, SCHURGERS. Velp: SCHOEVAARS. Velzen: VONS, DE WIJS. Voorburg: BREMER, GROENENDIJK, MEVR. LANDRÉ. Wageningen: de heren BRUYNING, HEYNEKAMP, KLUYVER, LEDEBOER, RUITER, TUYNMAN. Ringstation Wassenaar. Warga: BRADA. Wildervank: MEYER. Winterswijk: HORSTHUIS, MEVR. NIJENHUIS. Wolvega: de heer MINNEMA. Wormerveer: BARENDREGT. Woudsend: PRUIKSMA. IJmuiden: VAN DER VLIES. Zaandam: SCHERMER. Zwolle: ELTE. Zeer verdienstelijk maakten zich ook de volgende afd. van de Ned. Jeugdbond voor Natuurstudie: Almelo, Amersfoort, Bergen, den Haag, Haarlem, den Helder, Hilversum—Loosdrecht, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht.

Twee nieuwe vondsten van den steppen-
kuikendief, *Circus macrourus* (Gm.),
in Nederland,
(met 2 tekstfiguren)

DOOR

J. N. VAN DEN BRINK en M. J. TEKKE.

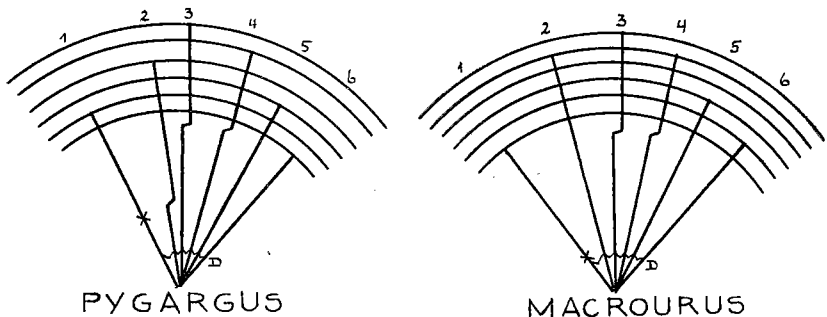
Op de clubvergadering van 13 Oct. '35 demonstreerde de heer G. A. L. BISSELING een door hem geprepareerde huid van een grauwen kuikendief, *Circus pygargus* (L.), ♂ juv., verzameld te Werkhoven op 23 Augustus '35, en bestemd voor de collectie VAN DEN BRINK. Dr C. EYKMAN hield het voor mogelijk, dat men hier te doen zou kunnen hebben met den steppenkuikendief, *Circus macrourus* (Gm.). Hierop heeft TEKKE de huid aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen, waarbij het voor hem kwam vast te staan, dat deze vogel inderdaad tot de voor ons land zoo zeldzame soort gerekend moest worden.

Wegens gebrek aan vergelijkingsmateriaal heeft deze zich daarop in verbinding gesteld met Dr G. C. A. JUNGE, leider der Ornithologische afdeling van 's Rijks Museum voor Natuur-

lijke Historie te Leiden. Genoemde heer ging geheel accoord met de volgende determinatie:

1. de buitenvlag der 5e groote slagpen is niet ingesneden, zoodat de blauwe kuikendief, *Circus cyaneus cyaneus* (L.), geheel buiten beschouwing kan blijven. Thans blijft nog over aan te toonen, dat de vogel tot de soort *pygargus* of *macrourus* behoort. Behoudens de tarsus-maat is bij de determinatie uitsluitend gebruik gemaakt van de constante verschillen in de vleugelformule, welke zoowel toepasselijk zijn op het adulte als het juveniele kleed, wanneer de slagpennen volkomen zijn uitgegroeid.

2. de 1e groote slagpen is kleiner dan de 6e groote slagpen (bij *pygargus* is de 1e groote slagpen grooter dan de 6e).

3. de insnijding der buitenvlag van de 2e groote slagpen wordt bedekt door de vleugeldekveeren van de groote slagpennen (bij *pygargus* ligt deze insnijding 15—30 mm verwijderd van de punten der vleugeldekveeren der groote slagpennen en is derhalve duidelijk zichtbaar).

4. de afstand der vleugeldekveeren van de groote slagpennen tot de insnijding der binnenvlag van de 1e groote slagpen is slechts gering (5 mm) (bij *pygargus* bedraagt deze afstand 24—36 mm).

5. de groote tarsusmaat, versch 75 mm, droog 72 mm. Pract. Handbook geeft voor *pygargus* 55—60 mm en voor *macrourus* 63—70 mm.

Volledigheidshave volgen hieronder alle gegevens:

Lengte: 500 mm; vliegwidte: 1120 mm; vleugel: 370 mm; staart: 245 mm; loop: 75 mm; snavel tot washuid: 18 mm; snavel tot voorhoofdsbevedering: 28 mm; gewicht: 460 gram; conditie: normaal; testes: 15 mm; kleur iris: lichtbruin.

Het toeval wilde, dat eenige dagen later, op 26 Augustus 1935, in het zelfde veld een kuikendief werd verzameld, die groote overeenkomst vertoonde met bovengenoemd exemplaar.

Het gelukte VAN DEN BRINK den eigenaar op te sporen. Deze had echter den vogel inmiddels laten opzetten en geschonken aan den heer W. F. VAN HEUKELOM te Amsterdam, die er echter toe was te bewegen, het exemplaar af te staan voor de verzameling van het Leidsche Museum, hoewel toen nog niet kon worden vastgesteld, dat het een steppenkuikendief betrof.

Op de clubvergadering van den 19den Januari 1936 onderzocht TEKKE den vogel en kon dit gelukkig bevestigen.

Ook de heeren Dr J. C. KOCH en G. A. L. BISSELING, en Dr G. C. A. JUNGE, die den vogel dankbaar namens het Museum aanvaardde, konden na onderzoek zich geheel met de volgende determinatie vereenigen:

De vogel voldoet aan alle sub 1—5 genoemde punten, echter met de volgende bemerkingen:

- a) de afstand voor *macrourus* sub 4 aangevoerd, bedraagt 9 mm.
- b) de tarsus-maat sub 5 voor *macrourus* gegeven, bedraagt 68 mm.

Voorts geeft Dr JUNGE in zijn determinatie nog eenige verschilpunten, tusschen *macrourus* en *pygargus*, die hem bij vergelijking van het materiaal gebleken zijn:

- I. in serie vergeleken is de borst van *macrourus* lichter van kleur, lichte exemplaren van *pygargus* benaderen *macrourus* (één in ons materiaal), doch zijn nog iets donkerder.
- II. randen van vleugeldekveeren en van kop- en nekveeren bij *macrourus* geelbruin, bij *pygargus* veel donkerder, roodbruin.
- III. donkere krans onder het oog bij *macrourus* zwaarder.
- IV. top van 1e groote slagpen voorbij insnijding bij *pygargus* egaal zwart, bij *macrourus* zwartbruin-zwartgrijs gebandeerd. Bij één exemplaar van *macrourus* gaat dit niet op, hier is de top bijna geheel egaal gekleurd, maar zwartgrijs en niet zwart. Bij de 2e en 3e groote slagpen is dit minder duidelijk, toch zijn deze bij *pygargus* donkerder. Dit geldt alleen voor juveniele exemplaren.
- V. *macrourus* heeft grootere snavelmaten:
macrourus (gemeten 5 ♂♂, 2 ♀♀ en 1?): 17—19 mm
 1 van 15 mm)
pygargus (gemeten 6 ♂♂, 6 ♀♀): 14—16 mm.

Aangezien de preparateur geen aanteekening gehouden had van maten en geslacht, zijn de volgende afmetingen genomen aan den opgezette vogel:

Vleugel: 373 mm; staart: 230 mm; loop: 68 mm; snavel tot washuid: 18 mm; snavel tot voorhoofdsbevedering: 28 mm.

Hiermede zijn dus het 5e en 6e exemplaar van den steppenkuikendief voor Nederland vastgesteld. Opmerkelijk is, dat alle vorige voorwerpen ook jonge vogels waren, te weten:

1. 23 April 1866, ♀ juv., in de duinen te Noordwijk (coll. CROMMELIN-Museum Leiden);

2. 30 Juli 1902, sexe? juv., in een tuin te Doetinchem (coll. Artis);
3. 24 Juli 1906, ♀ juv., te Wageningen (coll. SILLEM-VAN MARLE);
4. 10 Aug. 1910, ♀ juv., te Amersfoort (coll. ?; preparateur wilde den naam van den eigenaar niet noemen).

Op de Kurische Nehrung wordt deze soort geregeld op den trek waargenomen. De najaarstrek verloopt daar ongeveer van begin tot half Augustus. De Augustus-vogels, in ons land vastgesteld, zijn ongetwijfeld een uitvloeisel van dezen trek, die gericht is naar Afrika (uit België, Engeland en Frankrijk zijn ook waarnemingen bekend). Deze steppenkuikendieven zullen afkomstig zijn uit het broedgebied gelegen in de Russische steppen-districten, vanaf Petrograd, Nowgorod en wellicht verder zuidwaarts, en voor een klein gedeelte uit Duitschland, Zweden, de Baltische provinciën en Oost-Polen, waar zij sporadisch broeden.

LITERATUUR.

Practical Handbook of British Birds, 1924.

British Birds, 26, 1932, p. 8.

Carl HENNICKE, Die Raubvögel Mitteleuropas, 1905.

Avifauna Neerlandica, door Mr Dr R. C. E. G. J. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, 1908.

Voorkomen en trek der in Nederland in het wild waargenomen vogelsoorten, door Dr G. J. VAN OORDT en Jan VERWEIJ, 1925.

Jaarbericht der Club van Nederlandsche Vogelkundigen, 1, 1911, p. 13.

Verdere gegevens van geringde spreeuwen, *Sturnus vulgaris* subsp., (met 3 tekstfiguren)

DOOR

J. P. BOUMA en Dr J. C. KOCH.

De thans te behandelen terugvangsten (8, 15, 17)¹⁾ werden verkregen na Mei 1933, den datum van het verschijnen van ons laatste spreeuwenartikel (1) en wel ten getale van 151, welke 93 baan- en 58 slaapspreeuwen betreffen. In totaal werden door het Ringstation Wassenaar tot 1 Januari 1936 15.162 spreeuwen geringd, d.w.z. 8510 baanspreeuwen, die op hun

¹⁾ Wij zeggen Prof. Dr H. BOSCHMA hartelijk dank voor de inwilliging van ons verzoek nog niet gepubliceerde terugvangsten in dit artikel te mogen verwerken.